СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 9. Джерзі Сіти, Н. Дж., субота, 12 січня, 1935. — VOL. XLIII. No. 9. Jersey City, N. J., Saturday, January 12, 1935. THREE CENTS.

СПРАВУ СВІТОВОГО СУДУ ВІДОСЛАНО ДО СЕНАТУ

ВАШИНГТОН. — Між справами, котрі сенат буде мав вирішити на самому вступі, є справа приступлення Злучених Держав до Міжнародного Суду, котру сенатський комітет для заграничних справ післав до повної палати зараз по її прихильнім принятті в комітеті.

Ця справа викликала вже багато коментарів не лиш у краю, але й поза границею. Републиканські сенатори, котрі досі стояли на становищі, ворожім до всякої участи Америки в того роду міжнародних організаціях, тепер збираються до завзятої боротьби проти пропозиції. Секретар Венденберг буде вести ві ізиціо.

Сенатор Робинсон тільки поставить внесок на приняття резолюції. До головної промови за приняття збирається сенатор Повп з Айдаго, котрий уже виступає в промовах на радіо за те, щоб Америка пристала не тільки до Міжнародного Суду, але й до Ліги Націй.

КЛОПОТИ УРЯДУ З 4-МІЛЯРДОВИМ ФОНДОМ ДОПОМОГИ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт відбув у Білім Домі довші конференції з представниками демократичної більшости в обох палатах конгресу. Конференція радила передовсім над тим, як урядови добитися від конгресу ухвали на віддання президентови до вільної розпорядимости 4 міліярди долярів, призначених на допомогу.

Члени конгресу звертали увагу на те, що вигляди розділу такої великої суми на допомогу викличуть у конгресі негайно боротьбу за розділ суми; мовляв, кождий член конгресу буде старатися добитись відповідної суми для своєї округи.

Щоб цьому запобігти, постановлено домагатись від конгресу ухвалення всієї суми одною короткою, ухвалою, без вичислювання околиць, що мають з того користати.

ВЕЛИКЕ ЧИСЛО ИМЕНОВАНИХ УРЯДНИКІВ ЖДЕ ПОТВЕРДЖЕННЯ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт вислав до конгресу листу урядників, котрих він іменував у часі конгресових ферій, а котрих номінація має бути потверджена конгресом. Листа обнимає 3,616 осіб.

ЗА ПРОДОВЖЕННЯ РОЗСЛІДУ ФАБРИКАЦІЇ АМУНІЦІЇ.

ВАШИНГТОН. — Сенатори Кларк і Повп поставили внесок, щоб сенат призначив знов суму 100,000 долярів на дальше ведення слідства над фабрикацією амуниції.

Сенатори подають, що це слідство ведеться в інтересі мира. Сенатори виступали гостро проти того, що американські офіцири фльоти й армії мали близькі звязки з фабрикантами амуниції.

ВІДДАЛА БИЗНЕС РОБІТНИКАМ.

НЮ ЙОРК. — Пані Оливер Кромвел Ґринел, вдова по власнику великого літографічного бизнесу, заявила, що вона хоче покинути бизнес та віддати його ввесь на власність і під заряд робітників.

Бизнес вартує півтора міліона долярів. Має він 225 робітників. 25 з них працюють у ньому вже понад 20 літ.

Пані Ґринел каже, що вона помагала чоловікови в бизнесі, бо він був хоровитий.

ЗА ЗЛОВЖИТКИ ПРИ РОЗДІЛІ ДОПОМОГ.

ГИКСВИЛ (Лонг Айленд). — Перед місцевим мировим суддею ставали три чоловіки, обвинувачені за неоправдане побирання допомог для безробітних на основі фальшивих даних.

55-літній Франк Каліновський признався, що він дістав від уряду допомогу $286.74, хоч, як йому доказано в суді, він мав у двох банках ощадностей на $9,000. Алекс Ґоґельський узяв допомоги на $188.64, а має в банках $19,000. Артур Борлей узяв допомоги $1,077, а мав у банку $6,000.

Суддя засудив Каліновського на $200 гривни та 60 днів арешту, Ґоґельського на $200 долярів грошевої кари й 30 днів арешту, а Борлея на 30 днів арешту. Всі мають звернути гроші побрані як допомогу.

Каліновський відмовився повернути гроші й суддя казав йому за це сидіти в арешті півтора року.

Про відкриття подібних зловжитків доносять з міста Кемден, у стейті Ню Джерзі.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ ГАВПТМАНА.

ФЛЕМИНҐТОН (Ню Джерзі). — Велику частину семого дня розправи проти Бруна Гавптмана, обвинуваченого за викрадення й убивство дитини летуна Линдберга, присвячено дальшим допитам д-ра Джана Кондона, бронкського учителя, котрий був посередником між викрадачами дитини та родиною Линдберга. Кондон обстоював далі при своїх зізнаннях.

По ньому зізнавав полковник Генрі Брикенридж, бувший заступник секретаря війни, котрий був дорадником полковника Линдберга в часах переговорів викрадачів з родиною Линдберґів. Він заявив, що д-р Кондон робив усі кроки в порозумінню з ним.

ВБИВСТВО НА СУДОВІЙ САЛІ.

В Ясах (Румунія) відбувалася судова апеляційна розправа проти 32-літнього Константина Данчіля, який приловив свого приятеля Баґаморіса зі своєю жінкою і застрілив його. На розправі переслухано обох синів убитого. Нараз один з них кинувся на Данчіля з ножем і пробив його на смерть. Душогуб заявив, що не може допустити до того, щоби вбивника його батька засудили тільки на 6 місяців, як це сталося в першій інстанції.

НЕ ХОЧЕ БУТИ ПОЛЯКОМ.

Змагун Пінецький, званий „королем нельсона", боровся кілька разів у Брюселі. Бельгійська преса реклямувала Пінецького як Поляка. Проти того запротестував Пінецький у спростуванні, де заявляє, що він Німець.

ЦИГАНИ ГРАБІЖНИКАМИ І ДУШОГУБАМИ.

Шлеській поліції вдалося після довших глядань арештувати учасників грабункового нападу під Медзною. В цьому нападі вбито листоношу Гловаля, що ніс 7,400 зл., постерункового Кастельського, що його ескортував, і ґаєвого Маля, що переходив припадково дорогою. Згодом знайдено вкрадені гроші, з яких бракувало тільки 60 зл. Лежали закопані під деревом у лісі. Як арештували головного винуватця, Цигана Бурянського, він признався до злочину і виявив своїх спільників. Є це 4 Цигани, його свояки, та якийсь Шидерло. Всіх арештовано.

КРІЗА НАРЕЧЕНИХ.

Лондонський часопис „Ню Лідер" стверджує велику „крізу наречених" жіночого роду. Саме закінчився сезон, коли найбільше дівчат виходить заму, а дівчат щораз більше незамужних. Давніше 17-літня і 18-літня дівчина починала бувати в товаристві з мамою і зараз знаходила чоловіка. Тепер часи змінились. Точні Англійці стверджують, що побут у доброму товаристві дівчини 3 місяці коштує від 700 до 1,000 фунтів стерлінгів без певного успіху. Дебют кандидатки на наречену у лондонських добрих готелях і ресторанах коштує так: обіди та вечері з шампаном 625 фунтів, архестра 100 фунтів шилі, папіроски, дрібниці 10 фунтів. Багато дешевше вже для батьків вислати доньку до кольоній, де нема такого суперництва жінок. У нас, коли дівчина починає входити у світ, то це таки коштує дешевше. Але коли не виходить замуж, то нема останньої дошки ратунку: кольоній.

КРІВАВА БІЙКА.

В Опірці (Скільщина) прийшло до кривавої бійки 8 місцевих господарів під проводом Петра Качайла. По другому боці бились Микола та Михайло Шадей і Микола Гребінець. Качайло вбив ножем Миколу Гребінця. Обох Шадеїв забрали тяжко ранених до шпиталю. Качайла і 7 його товаришів поліція арештувала. „І. К. Ц." пише, що ця бійка було політичне. Вбитий Гребінець і ранені Шадеї були членами КП-ЗУ, а Качайло був націоналіст, і між ними часто приходило до непорозумінь.

НОВА ЧИСТКА СЕРЕД УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ-КОМУНІСТІВ.

Організація партійна українських комуністичних письменників у Харкові мала окреме засідання, присвячене „ідеологічним ухилам" у літературі. Реферат на цю тему мав відомий письменник І. Микитенко, що від довгих літ узяв на себе ролю ревізора „ідеологічного фронту". Цим разом виступив він проти В. Сосюри і В. Коряка. Закиди проти Сосюри звернені на дві точки: 1. Сосюра мовчав останні роки, коли большевицький уряд вів боротьбу з „націоналістами"; 2. його остання поема „Розгром" — твір наскрізь націоналістичний, ворожий совєтській дійсности. У цій поемі вороги Совєтів виходять вигідеалізувані, і події у некорисному світлі для влади.

Другий комуніст, відомий критик В. Коряк, що теж роками нишпорив по чужих творах, вишукуючи там відхили від марксизму, тепер чує те саме від Микитенка. Микитенко доказує, що Коряк з університетської катедри і у своїх книжках тримав з націоналістами.

У дискусії на цю тему забирали слово комуністи: Усенко, Лисовий, Кузьмин, Гільдин і ще неприняті до партії Смолич і Антін Крушельницький, що очевидячки, мусіли підтримувати Микитенка двома руками. У вислід — рішили викинути з партії Коряка, відбираючи йому професуру, і Сосюру, який дуже палко боронив себе, але надаремне.

ФАЛЬШІВНИКИ ГРОШЕЙ.

Перекупні на площі св. Юра у Львові завважили свого часу, що якісь люди дали їм фальшиві злотівки і 50-грошівки. Повідомили про це поліцію, яка арештувала Володимира Сенькова. Придержаний сказав, що фальшиві монети одержав від Адольфа Рехліца з Лодзі і Стефана Ставярського. Обох арештовано і знайдено при них більшу скількість фальсифікатів. Доходження ствердило, що були це спільники, які фабрикували і пускали в обіг фальшиві гроші. За те станули перед судом присяглих, який засудив Ставярського на півтретя і Рехліца на 2 роки вязниці, а Сенькова звільнив.

ЗРІСТ СОВЄТСЬКИХ МІСТ.

За останніх 17 літ число міського населення в Совєтах майже подвоїлось. Виросло кількадесять зовсім нових міст і промислових осередків і побільшилося значно число населення в більших містах, так, що загальне число міського населення зросло з 16 на 28 міліонів. За останні чотири роки вибудовано за 4 міліярди рублів нові доми. Поведено 77 водопроводів, що ділають на далеку віддаль, а в багатьох містах поширено каналізаційну сітку.

ГРІМ УБИВ 61 МУРИНІВ.

Біля Клерберґ (в північній Африці) грім убив 61 Муринів, як сиділи в одній спільній хаті при обіді.

СВОЇ СВОЇХ БОРОНЯТЬ...

За похвалювання вбивства короля Олександра дрогобицький суд засудив машиніста Степана Турика на пять місяців вязниці.

ОШУКАНЦІ ЧИГАЮТЬ НА ЕМІГРАНТІВ.

В останніх часах множаться випадки, що еміґранти, головно із східних воєвідств, падуть жертвою ріжних ошуканців, які чигають на них біля консулятів та еміґраційних бюр у Варшаві. Вони накидуються з радами та услугами, підіймаються ріжних нібито полекш і т. п., аж вимантять від легковірних людей останній гріш і щезають. Чому поліційні органи не забезпечать бідних людей перед тими гієнами?

КРІВАВИЙ НАПАД НА ВЧИТЕЛЬКУ.

До мешкання вчительки І. Горчанки в Збишицях добувалися два замасковані бандити, вибивши з вікна шибу. Коли вчителька це почула, хотіла втекти до сусідів. Одначе на порозі прискочив до неї один бандит і ударом револьвера в голову повалив її на землю. Розбилася лямпа, яку вона держала в руці, і від розлитої нафти почала горіти підлога. Тоді бандити зажадали від учительки грошей. Побоюючися за життя, вчителька видала їм 5 зл. Одначе грабіжники тим не вдоволились і почали пліндрувати мешкання, шукаючи більших грошей. Тимчасом надбігли сусіди і сполошили бандитів, які чимскорше втекли. Побиту вчительку перевезено до шпиталю в Новім Санчі.

ЧЕРВОНОАРМІЙЦІ ВЧАТЬСЯ ЧУЖИХ МОВ.

В будинку армії й фльоти у Ленінграді зорганізовано спеціяльні курси німецької, англійської та французької мови для старшин і вояків. Команда ленінградської військової округи визначила нагороди за швидке вивчення тих мов.

МОТИЛІ НЕ МОЖУТЬ НАЛЕЖАТИ ДО ТОВАРИСТВА ТВЕРЕЗОСТИ.

Італійці зорганізували наукову експедицію до Суматри на рідкі роди мотилів. А що ловити ті екзотичні гості не легко, то вчені покрапують цвіти алькоголем. Мотилі зараз кидаються на алькоголь і можна брати їх руками.

ПІРАНДЕЛЬО ДИРЕКТОРОМ ТЕАТРУ.

Цьогорічний лавреат нагороди Нобля, італійський драматург Пірандельо, став директором одного з лондонських театрів. На сцені цього театру хоче він виставляти свої найновіші твори і самий буде їх інсценізувати.

ЧИСТКА В БЕЗКОНЕЧНІСТЬ.

У звязку з новою чисткою в комуністичній пресі викинули з партії 2,400 надволжанських комуністів. Їм закидують нарушення деяких комуністичних заповідей.

ВМОВЛЕНА ОПЕРАЦІЯ ПРИ ВМОВЛЕНІЙ НЕДУЗІ.

В Ужгороді зголосилася до одного лікаря селянка Балокова, мовлячи, що має в животі три живі жаби. Переконавшись, що жінка тільки вмовила в себе „недугу", лікар захльороформував пацієнтку, опісля збудив її і сказав, що вже перевів операцію та добув із жолудка жаби. Від того часу Балокова почувається зовсім добре.

ПРОДОВЖАЄТЬСЯ ЧИСТКА ПО ШКОЛАХ НА УКРАЇНІ ПІД СОВЄТАМИ

МОСКВА (Росія). — Совєтська влада рішила перевести основно ще одну чистку по високих школах. Не тільки викидають тепер зі шкіл професорів, але й учеників. А одних і других за невідповідне відношення до комуністичної науки.

Властиву свою увагу звернула совєтська влада на Україну. Останні відомости доносять про чистку у державнім університеті в Дніпропетровську на Україні. Влада проголошує, що там професори поширювали серед учеників контрреволюційні ідеї. Сімох професорів, разом із заступником президента університету, обвинувачено за спріяння ухилам Троцького, себто за те саме, за що розстріляно десятки осіб у звязку з убивством Кірова.

Обвинувачених професорів спершу викинули з комуністичної партії, а тепер з університету. Що їх жде далі, покищо невідомо.

15-ЛІТТЯ ЛІГИ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Ліга Націй святкує 15-літню річницю свого існування. Належать до неї тепер 60 держав. З великих держав не належать: Злучені Держави, Німеччина і Японія.

КРАДУТЬ, ЯК КРУКИ.

МОСКВА. — „Ізвестія" подають, що злодії опанували харківську, київську та інші контори державного банку й одержували міліонові суми на фальшиві документи. Були гроші на ріжні спекуляції, але не було їх на виплату робітникам і службовцям.

УКРАЇНСЬКА ДИТИНА ДО УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.

УЖГОРОД (Закарпаття). — По підкарпатських селах і містах провадиться завзята боротьба за душу української дитини. Чеські народні школи, які в попередніх роках засновувано для дітей чеської та жидівської народности, тепер посягають і за українськими дітьми. Прямо примушують українських родичів посилати свої діти до чеської школи, хочби в даній місцевости була й українська школа. А хто цього не робить, того жандарми переслідують. Супроти того посол Ф. Ревай поставив внесок, звернений до краєвої влади, з вимогою, щоби були виконувані законні постанови та щоб українська дитина ходила до української школи.

ВЖЕ НЕМА ЩО ПОЛЬОНІЗУВАТИ.

ВАРШАВА (Польща). — Посолка Мілена Рудницька виголосила в буджетовій комісії польського сойму довгу промову про українське шкільництво в Польщі, якого там нема. Між іншим вона сказала таке:

„Не ліквідується і не польонізується українських шкіл, бо вже нема що польонізувати і ліквідувати. Впродовж минулих 10 літ знищено все майже до тла, знищено передовсім широко розбудоване українське народне шкільництво, яке Польща застала на українських землях. Сьогодні стоїмо на руїнах". А далі казала ще таке: „Закон про перестрій шкільництва ліквідує вже не українські школи, як це зробив закон Грабського з 1924 р., але ліквідує загалом освіту, ліквідує студіюючу молодь, тому, що утрудняє їй у нечуваний спосіб доступ до шкіл."

КАРДИНАЛ ПРО СВІТ БОЖИЙ, ГАРНИЙ ТА ШИРОКИЙ.

ВІДЕНЬ. — У різдвяній радіовій промові кардинал д-р Інніцер сказав таке:

„Світ Божий гарний та широкий, має доволі просторів і доволі хліба для всіх. Чомуж стільки горя та плачу стрясає світом? Чому тисячі й десятки тисяч стоїть у розпуці супроти життєвих питань? Чому стільки неспокою в світі? Тому, бо ми допустили до того, що ріжниці, які є з природи між людьми, штучно поглиблюється та поширюється. Противенства, які повстали з ріжниці полу, віку, стану, освіти, народу й раси, ріжниці, які виводяться зі стану посідання або становища в людській праці, а які повстають наслідком змінної черги долі, всі ті ріжниці ми сильно збільшили, вмовляючи в себе, що мусимо стануть напроти себе як вороги, які з собою не мають нічого спільного".

НЕ БУЛО НАВІТЬ ВИСТРІЛУ!

ТИРАНА (Албанія). — Американський кореспондент подає, що ствердив, що в Албанії не було ніякої „кривавої революції". Навіть ніхто не стріляв, і не було ніякого атентату на короля. То тільки Греція розпускає ріжні вісти про „бунти", щоб тим робом добути більші концесії для грецької меншини в Албанії.

ЗВЕРНУТИСЬ ДО БЕЗРОГ, А НЕ ДО ХЛІБА.

МОСКВА. — Михайло Калінін, президент СССР, пустив у рух новий клич: Їсти поменше хліба, а більше свинини. Каже, що можна теж їсти більше масла. Та не сказав іще, звідки дістати гроші на свинину і масло.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$ 2.00	One year	$ 2.00
На пів року	$ 1.25	Six months	$ 1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОЖДИЙ КОРОЛЕМ

Ще не прошумів вітер, якого наробив плян Тавнсенда, а вже підноситься в Америці новий вітер, котрий, як заповідають, буде дути по всім американськім суходолі.

Цим разом цей вітер зчиняє ославлений уже широко зі своєї ексцентричности луизіянський сенатор і диктатор, Гуї Лонґ. Тепер він уже не вдоволяється повним опануванням леґіслятури свого стейту; тепер він уже говорить з самого Вашинґтону. Через радіову сітку він промовляє до цілої Америки, закликуючи всіх Американців приступати до його кампанії.

Чого хоче ця кампанія? Перше всього, він хоче, щоб Америка пробудилася. Очевидно, проти цього ніхто не може мати нічого. Якщо хтось спить, повинен пробудитися.

„Ми мусимо знати правду й говорити правду", каже сенатор Лонґ. І проти цього ніхто не може мати нічого. Цей порох не Лонґ видумав. Говорили про це ріжними словами, і багато кращими, ніж Лонґ, інші. Говорили це релігійні провідники малощо не 6 тисяч літ. Що правду треба розкривати, ніхто не перечить. Важне, яку то правду перед нами закрито, через котру то неправду ми терпимо.

Сенатор Лонґ каже, що він вірив, що президент Рузвелт бере свої обіцянки дати кождому роботу та зменшити великі маєтки так серіозно, що він розібє великі маєтки Морґанів і Рокефелерів та роздасть між бідних. Лонґ признає, що він у це вірив. Він думає, що з ним у це вірили міліони Американців. Тепер він бачить, що він помилився. Помилилися, мовляв, з ним і міліони Американців. На що сенатор Лонґ надіявся, це він добре знає, але щоб міліони Американців припускали, щоб Рузвелт хотів розбити маєтки Морґанів і Рокефелерів та роздати їх Американцям, це тяжко припустити.

Далі Лонґ радить Американцям узятися до боротьби проти федерального уряду, проти президента Рузвелта. Що пропонує сенатор Лонґ? Він кричить: „Кождий може бути королем! Ми можемо взяти участь у великих маєтках!" Це все. Що це значить, що кождий може бути королем? Як ми маємо брати участь у маєтку Морґанів і Рокефелерів? На це відповіди нема. Чи в спосіб соціялістів? Чи в спосіб комуністів? Чи в спосіб націстів? Хто це знає? Лонґ на це нічого не каже.

Здавалось би, що без цього це пуста програма. Без змісту, без суті. Просто, не програма. Але хто знає, чи якраз це, що вона не має змісту, не зробить її дорогою міліонам тих, що вміють тільки відчувати, а думати ще не навчились.

Е. Онацький (Рим).

КОНҐРЕС УНІВЕРЗАЛЬНОГО КОНҐРЕСУ В МОНТРЕ

Недавно вислав я відомости і думки з приводу „Інтернаціональної акції націоналістів'', що відбула свій конґрес у Берліні, а тепер приходиться спинятись над Конґресом Універзального Фашизму в Монтре, що відбувався під еґідою Риму від 16 до 17 грудня 1934 р.

Кажу „приходиться", бо наш молодий визвольний рух не може не рахуватися з рухами революційної молоді по інших країнах і з особливою увагою повинен стежити за тими їх формами, які намагаються прибрати інтернаціональні чи „універзальні" форми.

Конґрес скликано з ініціятиви „Комітету акції за універзальність Риму'', що виник у липні 1933 р. і знаходиться під головуванням п. Козельського, посла до парляменту і голови італійських бувших комбатантів (вояків). В оголошеному тоді маніфесті зазначалося, що „фашистівська революція, яка виникла бурхливо в змаганнях проти большевицьких руйновань та проти старого консервативного світу, як вираз творчої й орґанізаційної енерґії, вже поширилася в цілому світі, як тип нової цивілізації, що протиставляє матеріяльному розкладови обєднуючу гармонію думки і чину, розуму і праці. Народи, визнаючи в Римі вогнище тої духової єдности, в якій ціла Европа вбачає єдину можливість порятунку, тим себе не понижають, а підносять; не схиляються під ярмо чужого панування, але випростовуються гордовито в споглянданню ідеї, що належить усім століттям і всім цивілізованим людям'', себто ідеї римської універзальности.

Щоб зрозуміти, що таке ця „римська універзальність", треба нагадати собі промову Мусолінія, виголошену в жовтні 1929 року: „Фраза, що фашизм не є для експорту, не належить до мене. Вона занадто банальна. Її пристосував хтось для читачів часописів, що потребують, для зрозуміння виразів з комерційної практики. В усякому разі прийшов час її виправити. Нині я стверджую, що фашизм, наскільки є ідеєю, доктриною, зреалізуванням, є універзальним: будучи італійським у своїх партикулярних (особливих) установах, він є універзальним за своїм духом, і інакше й бути не може. Дух є універзальним по самій своїй природі. Тому можна вже передбачати фашистівську Европу, Европу, яка знаходитиме натхнення для своїх установ у доктрині і в політиці фашизму. Фашизм нині відповідає вимогам універзального характеру, бо він розвязує потрійну проблєму відносин між державою й індивідом, між державою і товариствами, і між товариствами й товариствами".

„Комітет акції для універзальности Риму'', що отримав офіційну місію переводити акцію для орґанізації універзального фащизму, зумів навязати звязки з багатьома подібними орґанізаціями в ріжних країнах Европи і нарешті скликав у Монтре, над Женевським озером, конґрес, який приняв цілу низку резолюцій та привів до визнання римського „Комітету акції" за центральний орґан універзального фашизму. Уважаємо потрібним навести деякі з цих резолюцій: „Конґрес (вірніше: збори) в Монтре визнає, що фахова концепція і політична форма, які мали своє перше виявлення завдяки ініціятиві Мусолінія, являються виразом нової ідеальної будови наших часів. Збори визнають також, що політичний принцип фашистівської доктрини не є ніякою загрозою для миру між народами, але навпаки, є единою можливою базою для мирного розвитку життя Европи, без усякого втручення в склад життя самих народів. Вимагаючи для кожної нації і кожного народу обовязку і права поводитися відповідно до їх традицій і темпераменту і віднаходити в них самих і їхніми власними засобами можливість розвязувати внутрішні трудності, збори визнають, що великі рамці „Комітетів акції за римську універзальність" є придатні для того, щоби зробитися практичним тереном, на якому можуть зустрічатись і співпрацювати люди віри і чину всіх країн і всіх батьківщин, які рішучо хочуть віддатися будуччині і працювати в спільній згоді, в цілях миру, великого морального піднесення, поступу і відновлення на користь цілої людськости''.

В цій резолюції багато виразів дають привід до дискусій і сумнівів, але для нас важливо відмітити особливо визнання „кожної нації і кожного народу", „всіх країн і всіх батьківщин", бо тоді, як нації і країни визначають, згідно з фашистівською термінольоґією лише державні нації, народи і батьківщини означають нації недержавні. Між іншими резолюціями варто відзначити визнання „принципу постійної революції", з підкресленням, що ніяка орґанізація з ніби фашистівським харатером, що не визнає цього принципу, не може ввійти в склад орґанізацій універзального фашизму. З другого боку запрошується всі інші фашистівські орґанізації, які поділяють принципи універзального фашизму, звязатися з „Комітетами акції за універзалізм Риму".

Щоб оцінити як слід загально політичну вагу тих резолюцій, треба звернути увагу на те, хто саме брав участь у конґресі. Отже крім італійського фашизму, представленого д-ром Козельським, головою „Комітетів акції за універзалізм Риму'', та Ґравеля, директора „Антиевропи" й „Оттобре", що перший в Італії почав пропаґанду за поширення фашистівських ідей за кордоном, були ще там присутні: д-р Рінальдіні, представник австрійських гаймверів; Гефнерт, голова „Бельґійського Національного Леґіону"; Сонвиль, голова бельґійської корпоративної національної Ліґи праці; Томас Амсґард Шмідт, голова данського націонал-соціялізму; Фриц Клявзен, голова робітничої соціялістичної партії в Данії; Марсель Бікар, голова франциму (французького фашизму); посол Г. Меркурес, голова грецької націонал-соціялістичної партії; ґенерал О' Дуффи, голова ірляндських блакитних сорочок; Тамошайтис, представник литовської націоналістичної народньої партії; Видкунґ Квислинґ, представник норвезького націоналізму; Арнольд Меєр, голова голяндського чорного фронту; Ека де Квейрос, представник португальського націоналістичного синдикалізму; адвокат Мотца, делеґат румунської залізної ґвардії; Руетґен Ессен, представник Національної Юнії шведської молоді; полковник Артур Фонилалац, голова швайцарської фашистівської федерації; Ґименец Кабалеро, представник еспанської Фалянґи, на чолі якої стоїть Прімо де Рівера, що прислав на Конґрес також привітальну телеграму.

Звертає увагу відсутність німецьких і польських делеґатів. Щодо Німеччини, то теорії расизму поклали між німецьким націонал-соціялізмом і фашизмом непереходну безодню. Польський же „фашизм" ніколи не був революційним фашизмом, і в конфлікті між націонал-соціялізмом і фашизмом — Поляки, очевидячки, вирішили триматися свого нового спільника.

Підводячи підсумки Конґресу в Монтре, Гравелі пише в „Оттобре" (21 грудня): „Дискусії підчас Конґресу виказали, що теорії Розенберґа (расизм і антисемітизм) пройшли навіть на північ Европи. Коли до того ще додати орґанізованість расизму, що таїть у собі небезпечні мікроби, то треба визнати, що поважними ворогами тої Европи, якої хочемо, являються не тільки комунізм і демократія, але в ще більшій мірі расисти, які мають наміри перебудувати цілу мапу Европи на ідеольоґічній підставі теорій Розенберґа. Необхідно, щоб обєднаний европейський фашизм виголосив отверто свою боротьбу проти цих абсурдних теорій".

Отсим дописом хочемо звернути увагу українських читачів на нові перспективи політичного життя, що відкриваються в Европі. Вони вказують на одно: що старий світ віджилих світоглядів безповоротно занепадає в безвість, а на його місце приходять нові світогляди, які вже почали завзяту боротьбу за керування духовим життям світу. Комунізм — це Москва. Націонал-соціялізм — це Берлін. Фашизм — це Рим.

МОЛОДЬ ПРО НЕМОЖЛИВІСТЬ ПОРОЗУМІННЯ З МОСКВОФІЛАМИ

На Закарпаттю, що опинилося під Чехословаччиною, йде тепер завзята боротьба за національну душу. З одного боку чеське урядництво і чеська школа, з другого боку мадяронство, а з третього москвофільство добивають українську душу нашого народу. Нема сумніву, що національний опір був би далеко сильнішим, якби в нашім власнім лоні не було яничарів, національних зрадників-москвофілів, що баламутять наш нарід. Виринуло тепер питання на Закарпаттю: чи не можливе якесь „братерське" порозуміння з „русскими"?

На те питання вілповіла зорґанізована українська молодь Закарпаття устами своїх представників, інж. Адальберта Ґелетки і д-ра Д. Невицького, в ужгородськім „Українськім Слові'' з дня 8-го листопада 1934 р. З тої знаменитої відповіди подаємо тільки уривки. Читаємо в ній між іншим таке:

„Невжеж сьогодні, коли й простий люд зрозумів, що ми є частиною великого українського народу, яка не тільки мовою, культурою, але також способом життя суспільного відріжняється від московського народу; коли ми по тяжкій безупинній боротьбі здобули собі права горожанства; коли з нами рахуються урядові та політичні кола; коли москвофільські партії переходять на українську орієнтацію, побачивши, що у нас є сила; коли москвофільству вже труну приготовляють і вони, щоб себе ратувати, переходять на русинізм і тепер замісць того, щоби їм заподіяти останній удар і тим улекшити їм дорогу на другий світ — тоді не можна нам вернутися назад, стоптати нашу дотеперішню працю й стати на шлях компромісовий.

„Ми глибоко переконані в тім, що на полі національному про співпрацю й мови не може бути. Ми будуємо нашу культуру на народній основі — проти себе маємо людей, які називають нашу мову мовою пастухів, свинопасів і вірять, що в нас утримається мова російська, а коли не російська, то якась сумішка російської й церковно-славянської. Ми хочемо розвивати нашу культуру в дусі західньо-европейськім, проти себе маємо людей, яким імпонує російська культура, будь вона царська, будь вона большевицька, щоб тільки русская.

„Ми не віримо, що можна завести порозуміння між тими так дуже відрубними світоглядами. Всі бачимо, як нині та „русская" сторона, з якою малосяб заводити „братерське порозуміння", розбита, розсварена. Ще не доїхав д-р Фенцик до Америки, а вже „русскії" викидають його Карпатскій Голос із Общества Духновича. Бачимо, що всі русскі хорують на великий брак ідеї, яка їх обєднувала би, майже що дня міняють свої ідеї, торочать про русскость від Попрада до Тихого океану, щоб завтра вавговорити про карпаторусскость від Попраду до Ясіння, як вони нині бють поклони русскій традиції, щоб завтра вдарити поклони большевикам і славянству.

„А тепер розгляньмося трохи далі поза Закарпаття. Завжди, коли Українці за Карпатами робили угоди з рускими, виходили з них ослаблені і звертали проти себе свою молодь. Не можемо собі уявити, як можна засідати за одним столом з тими людьми, котрі одобрюють політику наших катів. Як можна дружно говорити з власником, чи то відповідальним редактором ґазети, яка є на службі чужої держави, що так ганебно катує український люд! І вам не байдужа пацифікація Галичини? Вам серце не рветься, коли ґазети доносять про вилюднювання Наддніпрянщини? Таж ті, з котрими ми мали би робити згоду, це все одобрюють! Ми це все мусимо мати перед очима тепер!

„Ми, молоді, кріпко віримо, що тільки працею над піднесенням нашого народу вирішимо так званий у нас „язиковий вопрос", тільки такою працею ми освідомимо його, щоб не глядав собі чужих богів, а вірив тільки в свої власні сили. Тільки такою працею ми й вирішимо його долю. А русских полишім їм самим, наш національний орґанізм їх стравить, як укаїнський здоровий орґанізм у Галичині їх вже стравив, як їх стравив і в батьківщині пана Цуркановича — на Буковині.

„Ми, молодь, заявляємо, що всякі компроміси з москвофілами вважаємо неможливими, злишними і нам непотрібними. Наше краще завтра здобудемо собі тільки ми самі нашою послідовною, самостійною працею і збереженням ясного, безкомпромісового національного ідеалу''.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Помер наглою смертю при роботі член 204 від. У. Н. С. в Ню Йорку, **Василь Лилак**. Похорон відбудеться в понеділок, дня 14. січня ц. р., в годині 1-шій пополудні, з дому погребового заведення п. Яремової, 129 Іст 7. ул. в Ню Йорку.

Всі члени 204 відділу, вільні від заняття, повинні явитися на похороні.

М. Близнак, секр.

Велика ріжниця.

Судця (питається жінку, що зізнає як свідок у судді): — Чи пані замужні чи вільні?

Жінка (зітхає): — Вільна, прошу пана судді.

Судця (питається іншого свідка): — Ви, пане, жонаті, чи вільні?

Свідок (зітхає): — Я жонатий, пане судця.

Михайло Грушевський.

ЯСНОВЕЛЬМОЖНИЙ СВАТ

Різдвяне оповідання М. Заволоки.

(6)

Почалися осінні дощі, болота. Хмельницький, не спускаючи з уваги нарад елекційного сойму у Варшаві, поволі, навмисно тягнучи час, посувався на захід; стояв під Львовом, потім під Замостям. Грицька, як і багатьох інших, ця тяганина нудила і дражнила: чому не використовувати часу, поки Польща без короля і без війська не могла собі дати ради, не перевернути тієї Польщі догори ногами і визволити руський нарід на віки вічні...

Натомісць прийшла вість про вибір короля, а заразом і лист від нововибраного Яна Казимира до Хмельницького, де він, дякуючи за „афект" до нього (Хмельницький обставав дуже за його вибір), обіцяв задовольнити жадання козаків та жадав, щоб Хмельницький відвів своє військо „на Україну", чекати королівських комісарів. Хмельницький звелів бити з гармат на віват новому королеви, показував велику радість, і 14. листопада козацьке військо рушило назад, взявши незначний окуп з Замостя.

Поволі рушало військо по листопадовій груді і бездорожу. Грицько був дуже незадоволений з такого несподіваного кінця війни; під впливом цих думок його ще більше тягнуло в Київ, скорше побачити Настусю, але гетьман якраз показував йому особливу ласку, і Грицько в усякім разі мав стільки поваги й любови до нього, що не схотів би зробити йому прикрости, відпросившись наперед.

IX.

В неділю, 17. грудня 1648 р., в Киеві було велике свято: мав прибути Хмельницький волинським шляхом, від Білгородки. Про це було повідомлено наперед, і місто, духовенство і все, що було живого в Киеві (крім тієї перехованої шляхти, розуміється), готовилось приймати „протектора руського народу і ґрецької релігії", тимбільше — помиреного тепер з королем. Митрополит Сильвестер Кос разом з ерусалимським патріярхом Пасіем, що пробував тоді в Киеві, чекаючи Хмельницького, з усім головнішим духовенством, з маґістратом і братством виїхав йому назустріч пополудні. Сила силенна народу з Киева і з околиці рушила теж на білгородський шлях. Коли Хмельницький зблизився на чолі старшини на чудовім вороним, багато вбранім коні, з білими перами на соболевій шапці, патріярх з митрополитом вийшли з саней йому назустріч з хрестом та свяченою водою. Хмельницький і старшина злізли з коней і підійшли до хреста. Тут приступив маґістрат та підніс гетьманови хліб-сіль на срібній тарілці. По цім стала пописуватись академія: один з професорів виголосив латинську промову, де величав Хмельницького як „нового Мойсея, опікуна, спасителя, свободителя народа від лядського іга египетського", — „длятого то і названий був Богданом — від Бога даний руському народу". По тім пішли многоліття і слави, сила народу переймала кождий оклик, з замку почали бити „славу" гармати, а спудеї академії далі стали співати кант:

Вічной похвали от нас єсть достоін
Храбрий на земли і на морі воін —
Войськ запорозьких Хмельницький старіший,
Вожд ізряднішйй.
Отечество над вся паче возлюбивий
І его ради ні во что вмінивий
Роскоши, покой, користи, інтрати
І всі привати і т. д.

При співанню того канту патріярх запросив Хмельницького в сані митрополита, в котрих вони приїхали, і посадив митрополита по лівій руці, а Хмельницького по правій від себе. Окружений кінною старшиною і масама народу, поізд звідти підіхав до відреставрованої покійним Могилою Софійської катедри, де його стріло духовенство в ризах і зараз почалось богослуження.

Отець Кирило теж був між зібраним духовенством і був прошений звідти на перекуску до митрополита, що приймав у себе гетьмана. Коли він, скинувши ризи і взявши теплу кирею, з своєю довгою палицею з срібною головкою у руці, виходив бічними дверми з катедри, до нього приступив якийсь молодий та гарний козак і поцілував його в руку:

— Чи пізнаєте, панотче, мене? — спитав він.

— Я тебе? А тиж звідки?

— Я Грицько Пісченко, коли памятаєте.

Справді Грицька досить трудно було пізнати. Він обсмалився, наче виріс, мав страшні вуса, поважну поставу і був багато по козацьки вбраний. Отець Кирило в першу хвилю зрадів з несподіванки й почав з ним чоломкатись, але разом став:

— Чекай, я з тобою як з добрим, а ти зі мною як! Казав тобі — не дарую, якщо підеш до війська. Я сподівався з тебе на старости літ потіху мати, а ти науку покинув та бач — який лицар! А був би з тебе добрий богослов! Як ти тоді деклямував за Ксенофанеса, га? Тільки то скибив, що сказав за ту власть діявольську...

Грицько сумно прослухав тієї бесіди.

— То так мене стрічаете, отче? — гірко сказав він. — Я кілько разів був у небезпечности, груди свої наставляв, крови своєї не жалував за наш нарід, та потішав себе, що стрінете мене як доброго сина свого народу, а ви натомісць...

— Та щож, — утихомирився трохи отець Кирило, — за заслугу тобі слава, а мені жаль: наче сина мав і стратив.

Духовенство вже все виходило з катедри, і отець Кирило мусів спішитись.

— Чи позволите цього року бодай на кутю прийти, як давніше? — спитав козак.

— Приходь, хтож тобі боронить? Тільки мені все шкода... — відповів отець Кирило, прощаючися з ним.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЛІПШЕ ПІЗНО ЯК НІКОЛИ.

Вілієм Рендолф Герст, власник багатьох ґазет, виступив у суботу, 5-го січня, з промовою на радіо про останні події в Росії.

Притокою до промови була видно нова кампанія терору, почата большевиками по вбивстві Кірова. Та вже при тій нагоді Герст згадав і інші справи, а видне місце в своїй промові дав голодови на Україні. Згадував між іншим заяву Евальда Аменде, голови Міжнародного Комітету Допомоги Совєтській Росії, котрий обчисляє, що від голоду згинули під большевицьким урядом від 5 до 10 міліонів людей.

Численні ґазети Герста справі голоду не давали такого розголосу, на який нещастя стільки міліонів людей заслугує. Всетаки краще, що Герст хоч тепер нагадав собі цю справу, ніж мав би і тепер її поминути.

РІВНЕ ПРАВО ДЛЯ ВСІХ.

„Манчестер Ґардієн'' помістив лист анґлійського посла Ріса Дж. Дейвиса, в котрім цей протестує проти нерівного трактування комуністів і некомуністів анґлійською публичною опінією.

Ріс Дж. Дейвис звертає увагу, що недавно тому в анґлійській пресі міщено багато протестів політичних і церковних діячів проти присуду смерти на двох комуністів у Болгарії. Зате, коли тепер большевецький уряд розстрілює сотками людей з пімсти за вбивство Кірова, анґлійська публика мовчить.

Ріс Дж. Дейвис каже, що коли Анґлійці протестували проти крівавих розправ німецьких націстів та австрійського уряду, то таксамо вони повинні протестувати проти крівавих розправ большевицького уряду. „З самих людяних оглядів кождий соціяліст і кождий, що бажає добра Росії, повинен протестувати проти вбивства московськими правителями багатьох Росіян і Росіянок, з котрих багато не допустилися проти російського уряду більшого злочину, як допускається тепер кождий член парляментарної партії праці в анґлійськім парляменті, критикуючи державний уряд з дня на день''.

„Я піддав би думку, щоб ми всі підносили голос протесту, скільки разів котрий уряд, якого кольору він не був би, возьметься за кнут, револьвер, ґільотину або шибеницю, щоб розправлятися зі своїми політичними противниками''.

ЗА ЩО ЇХ КАРАЮТЬ.

„Манчестер Ґардієн" в своїй передовиці з приводу большевицької крівавої купелі своїх противників розділяє жертви на дві ґрупи. З одного боку це люди, котрим закидується якусь причетність до самого злочину. Щодо цих, на думку „Манчестер Ґардієна'', безсторонні люди не можуть побачити доказів вини.

До другої ґрупи належать люди, що колись були визначними комуністичними проводирами, а нині попали в неласку через свої погляди. Вина цих людей є в ідеольоґічних розходженнях з проводом. „Манчестер Ґардієн" підчеркує, що ці ріжниці роблять враження не поважних практичних політичних ідей, а враження середньовічних спорів за марниці.

НАЩО ПРОТЕСТУВАТИ.

„Манчестер Ґардієн'' признає, що протести проти большевицьких екзекуцій відай цих екзекуцій не здержать.

„А всетаки треба протести робити", каже „Ґардієн". Наперед, ці протести зворушать людське сумління та може звернуть увагу людям, що це всеодно, чи бють несправедливо комуніста, чи комуністи. Зрештою, коли протести будуть піднесені в відповідній масі, це може зробити якесь враження й у Росії.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

АЛЕНТАВН, ПА.

Листопадове Свято.

В неділю, дня 9. грудня 1934 р., алентавнська українська громада обходила торжественно Листопадове Свято. Свято розпочато в укр. прав. церкві патріотичною промовою, яку виголосив до великого числа вірних о. Д. Сенета. Потім почалася панахида за поляглих борців за волю України. В часі панахиди переведено збірку на визвольну боротьбу України.

Вечором у галі, переповнений публикою, розпочато другу часть свята. Вступне слово виголосив о. Д. Сенета, вказуючи на велич і значіння Листопадового Свята. Щирими словами бесідник впровадив публику в святочний настрій, який тревав до кінця святочної програми.

Потім члени Українського Драматичного Кружка виставили драматичну картину в двох діях під заголовком „За волю України", Йосифа Букати. Автор вірно схоплює образ з часів боротьби Українців з Поляками. Ця драматична картина надається до вистави в часі Листопадових Свят. Аматорами були Ол. Клапко, Катерина Шабат, Анна Войтович, П. Ґаландяк, Стефанія Король, М. Ґаландяк, І. Бручак, Андрій Колодій. Усі аматори вивязалися зі своїх роль надсподівано добре.

Дальшою точкою програми був виступ хору ім. Лисенка. Виконавці виступили в українських строях і неначе вінком з живих цвітів увінчали листопадову могилу. Пісні були відспівані дуже гарно, а багато з присутніх на галі не могли здержатися, щоб не виявити свого вдоволення окликами „славно". Пісні були переплітані деклямаціями, солями та дуетами.

Святочне слово виголосив п. Йосиф Буката. Насувається мені питання, чи не булоб доцільним святочні реферати, які відбуваються в українських громадах в часі листопадових свят, видавати осібною брошуркою? Цеж історія нашої допомоги змаганням за самостійність Української Держави. А в часописі годі їх поміщувати, бо нема місця.

Потім молоденький шкільний хор, який засновано щойно тому кілька тижнів, відспівав пісні на 3 голоси. Ніжні діточі голоси припали публиці до вподоби.

Попрохано до слова прибувшого на свято гостя о. д-ра Клодницького, знаного зі своїх щирих патріотичних промов. Він візвав присутніх зложити пожертви на визвольну боротьбу України. По цім наступило покладення вінців на „листопадову могилу" враз з пожертвами на визвольну боротьбу. Від братства св. Арх. Михаїла, від. 147 У. Н. Союза, предс. Н. Антонюк зложив вінець і $5; від укр. прав. церкви предс. П. Лаґоцький зложив вінець і збірку в церкві $7.09; від відділу 151 У. Н. Союза касієрка Шабат зложила вінець і $5 на народні цілі, а $20 на визвольну боротьбу; від Союза Українок, від. 40, Анна Пипюк зложила на народні цілі $10, а $50 на визвольну боротьбу; від Амер. Укр. Горожанського Клюбу предс. Тома Бошко зложив $25 на визвольну боротьбу, а складаючи вінець, попросив присутніх віддати честь погибшим через повстання з місць.

Потім учениця української школи, Катерина Риґа, виголосила „Слово до дітей про Листопадове Свято". Деклямували: Марія Цебетко, Катерина Гришко, Ю. Ридакевич, Е. Позибаньчук, Анна Кіцак. Панни Анна Касич і Олена Касич відспівали дуетом „Сонце вже сховалось". Хор ім. Лисенка під управою Й. Букати відспівав іще кілька пісень, закінчуючи свято американським і українським гимном.

Кінцеве слово сказав гром. П. Лаґоцький, предс. української прав. громади, дякуючи прибувшим гостям і тим, котрі причинилися до звеличення такого великого народнього торжества, при чім зложив признання новоприбувшому дякоучителеви Йосифови Букаті за вміле виведення святочної програми.

Пожертви на народні цілі й визвольну боротьбу зложили далі: Союз Українок, в. 40, $60; братство св. Арх. Михаїла, від. 147 У. Н. Союза, $5; сестр. Неп. Зач. П. Д. Марії, від. 151 У. Н. Союза, $25; Амер. Укр. Гор. Клюб $25. Збірка в церкві в часі панахиди $7.09; від. 23 ОДВУ $7.64; збірка в галі $65.27. Зложили по $1: о. Д. Сенета, о. В. Клодницький, О. Потіха, І. Черкас, П. Лаґоцький, Й. Буката, І. Собчак, Іл. Заведюк, А. Салаш, В. Клемань, Іл. Клемань, І. Малицький, Г. Фариняк, М. Мушастий, М. Паращак, М. Яремчук, В. Касич, С. Маркович, П. Малий, З. Гуцалюк, М. Заблоцький; Т. Камінська 60 ц.; по 50 ц.: І. Федорак, К. Дацик, Я. Падаров, М. Заяць, В. Буката, М. Брус, В. Пипюк, М. Рудакевич, М. Бойко, Т. Король, Н. Гнат, К. Хомик, В. Кіцак; по 25 ц.: П. Гришко, З. Градковський, І. Палій, П. Марсюк, В. Маркович, М. Шацький, З. Позибаньчук, М. Мешко, К. Моло, М. Коромець, Ю. Прокопець, А. Рудакевич, Вічинська, Н. Смицьок, М. Попик, Олесь Турчин, П. Клапко, І. Ганчарик, Іл. Сокальський, Ст. Андрусів, М. Чорній, В. Ярема, В. Ракочий, Ева Бранко, М. Кожушко, Ол. Тейко. Решта дрібними датками. **Загальна сума $180.95.** З чого розхід виносив $5.95, а з оставших $175 призначується на визвольну боротьбу $150, а $25 на інвалідів. Гроші вислано до краю через Обєднання.

Комітет.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

До смерти нашого Союзовця.

В посмертній згадці про бл. п. Якова Шевця, яка появилася в „Свободі'' з 8-го січня, треба справити, що Покійний був членом Української Січи, та що траґедія скоїлася, коли вертався зі зборів цього товариства, якого поважне число членів належить до нашого 370 відділу У. Н. Союза та до тов. Любов.

Йосиф Децембер.

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписаний член бр. св. ап. Петра і Павла, від. 220 У. Н. Союза в Шікаґо, Ілл., складаю щиру подяку головним урядникам нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі стали мені великою помічю у моїм нещастю. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзови. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Василь Демко.

Я, нижче підписаний член в. 241 у Вонсакет, Р. Ай., складаю щиру подяку головним урядникам нашої орґанізації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі стали мені великою помічю у моїм каліцтві. Бажаю У. Н. Союзови якнайкращих успіхів. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Іван Камфонік.

ГОЛОВНИЙ УРЯД У. Н. СОЮЗА.

ГОЛОВНИЙ ПРЕДСІДНИК:
МИКОЛА МУРАШКО,
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЗАСТУПНИК ГОЛ. ПРЕДСІДНИКА:
Інж. ВОЛОДИМИР МАЛЄВИЧ,
344 Becks Run Road, Pittsburgh, Pa.

ЗАСТУПНИЦЯ ГОЛ. ПРЕДСІДНИКА:
МАРІЯ РОЗОМІЛО,
2515 Professor St., Cleveland, Ohio.

ГОЛОВНИЙ РЕКОРД. СЕКРЕТАР:
ДМИТРО ГАЛИЧИН,
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ГОЛОВНИ ФІНАНС. СЕКРЕТАР І КАСІЄР:
РОМАН СЛОБОДЯН,
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:
ОМАР Е. МАЛИЦЬКИЙ,
8214 Snow Road, Cleveland, Ohio
ДМИТРО КАПІТУЛА,
102 W. Blaine Street, McAdoo, Pa.
АНТІН ПАШУК,
5342 Willow Avenue, Philadelphia, Pa.

ЗАВІДАТЕЛЬ СВОБОДИ:
ПЕТРО МАЦІЙОВСЬКИЙ,
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

РАДНІ:
СТЕФАН СЛОБОДЯН,
4323 N. 16th St., Philadelphia, Pa.
ГРИГОРІЙ ЄВУСЯК,
77 Morris Street, Jersey City, N. J.
ТАРАС ШПІКУЛА,
1409 N. Lawler Ave., Chicago, Ill.
ІВАН ЛИСАК,
163 Myrtle Avenue, Irvington, N. J.
ІВАН ВАВЕРЧАК,
780 State Street, Perth Amboy, N. J.
АЛЕКСІЙ ШАРШОНЬ,
226 S. Franklin Street, Shamokin, Pa.
МИКОЛА БУСЬКО,
9114 Fuller Avenue, Cleveland, Ohio
ІЛІЯ ГУЗАР,
532 E. 18th Street, New York City.
АННА БОЇВКА,
Box 126, Mahanoy Plane, Pa.
ОЛЕНА ПРИДУН,
187 Clifton Avenue, Ansonia, Conn.

Головна канцелярія У. Н. Союза знаходиться у власнім домі під числом 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Telephone: Montgomery 5-1838.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ВІДОЗВА

ДО ВИХОДЦІВ З ЯВОРІВЩИНИ.

Ми, селяни з села Щеплоти, повіт Яворів, зачали будувати свій Український Народній Дім, щоб краще ширити в селі українську культуру, щоб зробити з нашого села українську твердиню. Про це багато не пишемо, бо Ви, Браття зза океану, добре ті справи розумієте.

Всі ласкаві жертви просимо слати на адресу: Читальня „Просвіти" в Щеплотах, почта Грушів, повіт Любачів.

Виділ Читальні.

ДЕЩО З НАУКИ.

ЯК ВОДОПАД РІКИ НАЙЕҐЕРА ДОКАЗУЄ ВІК ЗЕМЛІ.

Професор Іван Раковський, відомий український природник, пише:

„Велика ріка, що лучить зі собою два озера, Ірі й Онтеріо, творить коло Найеґера Фолз і Клифтон великий водопад, де з висоти 50 метрів спадає вниз що секунди 30 тон води. Така велитенська маса води бє в своє камінне ложище, кришить і розбиває його і мов пила врізується в нього, хоч звільна, та всеж без упину і з рівномірною скорістю. Через те і водопад мусить постійно йти взад, приближаючись чимраз більше до озера Ірі, з якого випливає сама Наєґера. І справді від водопаду аж до Квінставну, тобто 12 кільометрів, пливе Найеґера провалом, глибоким коло 60 метрів, вирізаним очевидно звільна самим водопадом. Історичні жерела подають нам навіть зовсім докладно, що давніше водопад був значно нижче; а з цього дасться обчислити, що рік-у-рік посувається водопад 33 стопи назад; значить, при Квінставні був він 36,000 літ тому".

НОВІТНЯ ТУРЕЧЧИНА

Новітнє місто — а вода до пиття у фляшках.

Столиця Туреччини, Анкара, лежить у повному цього слова значінні посеред анатолійського степу. Підсоння сухе, одначе здорове, бо вечорі в літі холодні, а в другій половині року справжня зима. Та не з цих кліматичних причин диктатор Туреччини Кемаль Паша рішився тут на місці невеличкого провінціяльного міста (Анґора) оснувати нову столицю. Йому залежало на незалежности та свободі держави. В Царгороді живе мішанина ріжних народів, тому така столиця булаб зборищем шпиґунів, потайних противників і прикрих чужинців. Тому Кемаль Паша потребував для своїх цілей чисто турецького міста, в якому мав би на оці всіх своїх службовців і знайомих та в окруженню вільному від спокус. Так повстала Анкара, що нині має вже більше, як 70,000 населення.

Із Анкари приходить сьогодні все, що в Туреччині є новітнє. Тут є новітні школи, тут міністерства й банки побудували свої зразкові будинки. По тім прийшли заступництва чужих держав. Готелева палата люксусова. Є кіна, театер із рухомою сценою, є автобуси, що довгими рядами везуть з округ людей, які навідалися до міста.

Та хоч яка Анзара новітня, то тут, як і всюди в краю, воду до пиття продають лише у фляшках. У частинах міста, заселених біднішими людьми, де нема водопроводів, усю воду мусять купувати в торговців. Турки дуже скрупулятний нарід. В Анкарі роблять пробу води, яку поліційні службовці присилають у запечатаних фляшках з найдальших місцевостей, науково справджують, чи вода надається до пиття.

Управитель школи — диктатор.

За тих десять літ, у яких Туреччина, як новітня держава станула в ряді інших націй, виховником народу був Кемаль Паша. Недавно сам він був іще вчителем, стояв за катедрою та вчив своїх дорослих учеників латинської азбуки, яку ввів замісць арабської.

В Анкарі оснували дівочу школу, інститут Ісмета баші, в найновішому стилі. Є там кляси рисування моделів, учительські курси, на яких учать усіх світових мов, що дня рано відбувається руханка. Чогось такого досі на Сході не знали. А лише на новому поколінні, яке тепер ходить до школи, основує будитель Туреччини Кемаль Паша свої надії. Десятьлітні діти не знають уже нічого про заслону, що їх мами носили; не знають нічого про приписи корану, які не допускали жінок до горожанських прав. Зате вони є молодими основами нового духа.

Сірі однострої.

Ученики вже знають, з яких важних господарських причин носять однострої, що можуть бути вшиті лише з краєвої матерії. Це перший обовязок супроти батьківщини: носити цей простий сірий одяг.

В 1926 році турецька держава переняла австрійську шкільну систему, яку пристосувала до спеціяльних турецьких вимог. Науку, навіть університетську дістає турецька молодь безплатно. Держава бере на себе всі зобовязання та посилає талановитих студентів і студентки на державний кошт за кордон, щоб училися в тамошніх університетах. За це, як покінчать студії, має право держати їх сім літ на державній службі.

Навіть у найглухіші села продістається новий дух. Почта заверне лист, заадресований арабськими буквами, зазначуючи, що це противиться урядовим приписам, бо обовязує латинська азбука. Нема року, щоб не приніс зі собою якихсь новин, якихсь реформ. Найновіща, це введення родинних назвищ.

Введення родинних назвищ.

Турок, не зважаючи на всі інші реформи, звеється ще Мехмет або Гафіс, іще має багато сусідів, що зовсім таксамо звуться, як він. Тепер мусить кожний турецький горожанин прибрати собі назвище тна вписати його. Та не вільно прибрати собі назвища з походження грецького або арабського.

У Туреччині могли досі ще лише духовники носити фез. Фез на знак їх становища обвинений білим турбаном. Зрештою віра в Аллага та пророка Магомеда згідно з новою конституцією є особистою справою совісти кожного горожанина.

Боротьба, що тревала століттями між ісламом і християнством виробила погляд, що Турки це непримирні фанатики. Та цей фанатизм це радше прикмета Арабів, з якими Турок нині ще менше має спільного, ніж колись.

Головне: національна Туреччина.

Все, що арабське та перське вважають сьогодня Турки закордонним і викорінюють усякими можливими засобами. Почали від арабського письма. Потім стали відчищувати мову зі слів арабського та перського походження. А в 1931 році вперше переклали коран турецькою мовою. Досі чужа арабська мова опановувала релігійне, а з тим і прилюдне життя. Боротьба Кемаля-Паші проти корану в дійсности є боротьбою турецького магомеданства проти арабського впливу.

Поліційна держава на пруський зразок.

У Туреччині виразно на перший плян виступають розпорядки, які мають помагати розвиткови новітньої держави. Майже безперервна боротьба за волю та незалежність перемінила Туреччину в поліційну державу з строгими засобами. Ледви чи ще в якій іншій державі бережуть так дуже голову держави, як Кемаля Пашу. Два авта з кримінальними службовцями та людьми для охорони, шість поліцаїв на мотоциклях бережуть Кемалеве авто ззаду та зпереду. Високий турецький службовець сказав раз німецькому журналістові Куртови Любінському: „Хто хоче мати справедливу думку про Туреччину, мусить виходити з того заложення, що ми, Турки, все ще жиємо в постійному алярмовому поготівлі та воєнному стані". Військова поліція, що попри звичайну місцеву поліцію виконує службу в усіх ґарнізонових містах, доказує, що згаданий турецький службовець говорив правду.

Спільні пошукування.

Вломник: — Ні словечка! А ні, то стріляю! Шукаю грошей!

Господар дому: Що такого? Грошей?! То незла думка! Я буду з вами шукати!

Молода жінка — входить до книгарні з книжкою: — Перепрошую дуже, чи ви не моглиб мені виміняти „Підручника для залюблених" на „Кухарську книжку"?

— **Жінка** (до чоловіка): — Ти вже два дні не відізвався до мене!

Чоловік: Я не хотів тобі переривати.

Ґеоґрафія малого князя.

Учитель: — Якжеж називається оцей океан?

Князь-ученик: мовчить.

Учитель: Дуже добре — Тихий океан!

Залізничник.

— Тату, хто це той пан, що стоїть у дверях стації?

Батько: Він пророкує подорожнім, коли поїзди приїздять і відїздять.

— Гратулюю тобі, приятелю. Я чув, що тобі збільшилася родина!

— Чи то чути аж до вас, як немовля кричить?

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

На рідні цілі.

Жіночий Відділ Українсько-Американського Демократичного Клюбу ухвалив виасиґнувати зі своєї каси $20 і вислати їх до Обєднання з призначенням на такі цілі в старім краю: $10 Рідна Школа, $5 інваліди і $5 політичні вязні. Це є Різдвяний Дарунок Клюбу Рідному Краєви. Крім того призначено $10 на Рідну Школу в Джерзи Сіти і $20 на різдвяну допомогу бідним місцевим українським родинам, а $5 на місцеву укр. кат. церкву. Додамо, що гром. Григорій Євусяк зложив нам $10 на допомогу бідним нашим родинам.

Уряд Відділу: **Анастасія Ваґнер**, предс.; **Евгенія Дмитрів**, секр.; **Петронеля Костецька**, касієрка.

КОГУС, Н. Й.

Союз Українок для матерей Біласа і Данилишина.

Дня 22-го грудня м. р. місцевий відділ Союза Українок, обходячи чотирoлітнє річницю, не забув і про матерей наших героїв, Біласа і Данилишина.

Жіноцтво перебело між присутніми гістьми збірку, яка принесла $11.50, і яку вислано до Обєднання на згадану вище ціль.

Д. З.

ШІКАҐО, ІЛЛ.

З хрестин на визвольну боротьбу.

З нагоди хрещення Віри-Анни, дочки інж. Івана й Анни Побуцьких, яке відбулося дня 30. грудня м. р., зложили присутні гості на боротьбу:

По $1: П. Іванів, М. Чуба, Г. Білецький, П. Крупяник, П. Костирка, І. Побуцький, С. Куропась; по 50 ц.: о. д-р О. Ковальський, проф. П. Орлик, П. Пуцило, Г. Стахняк; Т. Подола 25 ц. Куми: С. Куропась і Марія Костирка зібрали разом $9.25 і вислали їх на місце призначення через Обєднання.

СТ. ЛУІС, МО.

На визвольну боротьбу.

З нагоди 40-літних уродин гром. Василя Щупляка відбулася забава, на якій приявні гості не забули про Рідний Край та зложили $11.50 на визвольну боротьбу. Жертвували: М. Кульчицький $5; В. Щупляк $3; М. Бартіш, Н. Федчак і о. Ів. Лямпарт по $1; В. Голдак 50 ц. Гроші переслано через Обєднання.

В. Г.

АННА ҐРОМОЦЬКА

літ 17, донька громадян Олекси й Анни Ґромоцьких в Сейнт Луис, Мо., вибрана „королевою популярности" на українськім бенкеті, на якім було коло 500 гостей.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. „Любов", від. 45, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 13. січня. Просимо всіх членів явитись на збори. Довгуючих членів просимо вирівнати свої вкладки, інакше будуть суспендовані. — Вас. Стриковський, Антін Гарасим, Микола Ю. Сеник.

РОЗМОВА З КОМУНІСТОМ

Раз зайшов до мене в хату
Український комуніст,
Чи пак лаполиз московський,
Чи пришийкобилі хвіст.

І на теми політичні
Став верзти і це і те.
Про події історичні
Чорта знає, а плете.

„Слухайте", до мене каже,
Зиркнувши сюда й туда,
„Незалежна Україна —
Бабські сплетні, ерунда!

„Ми держави ще не мали",
Він говорить, „на землі
І напевно вже не буде!
Хочте вірте, або ні.

„Нащож нам своя держава?
Наша матушка — Москва:
Звідти розказ виповняєм
І спокійна голова!"

Слухати тих теревенів
Дальше терпцю я не мав
(Признаюсь, мене лють взяла),
Тож йому я відказав:

„Ковбаса та чарка, звісно,
Ласа штука всім хруням,
Що продав би рідну маму
За будьякий гнилий хлам.

„Хто рабську натуру має,
Мусить здохнути рабом!
Буде лизать панські капці,
Гнутись в двоє, бить чолом.

„Хто любить в чужих палатах
Іншим двері відчинять,
Той не варт своєї хати,
Худобою його звать!

„Хтож змагається за волю,
Не йде на ніяку лесть,
Хто бореться, той поборе.
Борцям шана, слава, честь!

„А тепер, червоний свате,
Не знаходжу таких слів,
Якимиб тебе назвати —
Геть з очей на сто вітрів!"

Е. Надграничний.

— Пані, серце моє кладу у ваших ніг!

— Не шкодить, наймичка й так завтра рано буде замітати.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Подається до ласкавого відома всім Українцям в ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ., що СЛУЖБА БОЖА в неділю відправиться як звичайно в годині 10-тій рано. В понеділок, на Новий Рік, в годині 8-мій рано.

о. Чаплинський, душпастир. 9

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН.

(162).

Зутаґ бачив, як Мурини понесли лежачого білого чоловіка до хати. Він пізнав у тім чоловіці ту дивну білу малпу, що танцювала під барабанні звуки на зборах племени малп.

Це був той самий чоловік, що, поборовши провідника малп, зискав собі поважання всього племени малп та подив цього дужого самця. Зутаґ встав на свою повну висоту, підняв своє обличе до неба та хотів видати з горла окрик протесту й визову.

Але його дикість здержала його вроджена хитрість і обережність, і він постановив, замісць кричати, робити. Він хотів уратувати цю дивну білу малпу від спільного ворога. Спершу він думав зайти до села самий.

Але він побачив, що в селі багато вояків, головно коло входу до хати, до котрої занесено білу малпу, і тому він подумав, що краще булоб закликати до помочі більше своїх товаришів. Зутаґ пішов між галуззя дерев.